

تهیه کننده: محسن سازگارا

اختصاص - این مطلب به پروژه توانا مربوط به سازمان E-Collaborative for Civic Education اختصاص دارد و استفاده از آن می بایست با ذکر نام سازمان تهیه کننده انجام شود.

غیر تجاری - این مطلب برای استفاده های غیر تجاری می باشد و برای هیچ گونه منفعتی بهره برداری نخواهد شد.

اشتراک - اگر می خواهید هر گونه تغییری در مطلب وارد کنید، شما می توانید حاصل کار را تنها تحت مجوز

E-Collaborative for Civic Education منتشر کنید و برای ایجاد بدنه اصلی اطلاعات، این تغییرات را باید با

E-Collaborative for Civic Education به اشتراک گذارید.

مبارزه برای دفاع از حقوق کارگران

در شش درس گذشته با تاریخ مبارزات کارگری، سازمان بین المللی کار، اصول بنیادین این سازمان، مساله کارگران زن و کودک و کنوانسیون‌های اساسی مثل حق سازماندهی و تشکل و حق چانه زنی جمعی کارگران آشنا شدیم. در این جلسه به این موضوع مهم می‌پردازیم که چگونه می‌توانیم این آموزش‌ها را به کارگران منتقل کرده و به مبارزه برای احقاق حقوق آن‌ها بپردازیم .

در کشورهایی همچون ایران که رژیم‌های سرکوبگری بر آنها حاکم هستند و اساسا از هر تشکلی به خصوص تشکل‌های کارگری وحشت می‌کنند، تشکیل اتحادیه کارگری و استفاده از حق سازماندهی برای چانه زنی جمعی با مشکلات اساسی مواجه می‌شود اما مشکلاتی که بر سر راه حرکت کارگری قرار می‌گیرد، مانع از حرکت نیست. می‌توان با تغییراتی در روش‌ها، به احقاق حق کارگران پرداخت. به طور خلاصه این کارها و حرکات می‌تواند مدنظر قرارگیرد:

۱- آگاهی رسانی به کارگران: اولین قدم آگاه کردن کارگران و آشنا کردن آن‌ها به حقوقشان است. این کار می‌تواند با برگزاری جلسات عمومی، تهیه جزوه‌ها و تکثیر آن‌ها و یا انتشار نشریات صورت بگیرد اما وقتی انجام این کارها از سوی حکومت ممنوع می‌شود و انجام آن‌ها با برخورد مامورین امنیتی و خطر مواجه می‌شود، باید از روش‌های دیگر استفاده کرد. تکثیر اعلامیه‌های کوچک و قراردادن در محل‌هایی که کارگران بتوانند آن‌ها را بردارند و بخوانند؛ تهیه روزنامه‌های دیواری و نصب آن‌ها بدون دیده شدن بر دیوار و گذرگاه‌هایی که کارگران بتوانند مقابل آن ایستاده و آن‌ها را بخوانند؛ تکثیر سی دی یا نوار صوتی و تصویری از روی برنامه‌هایی که به آشنا کردن کارگران به حقوقشان می‌پردازند و توزیع آن‌ها در میان کارگران و نوشتن نام و نشان و طول موج فرستنده‌های تلویزیونی و رادیویی و یا مشخصات سایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی که برنامه‌های آگاه کننده برای کارگران دارند و نهایتا هم صحبت کردن و توضیح حضوری و سینه به سینه یا ده‌ها روش دیگری که بسته به شرایط هر کارخانه و محیط کاری می‌توان به سراغ آن‌ها رفت .

۲- آشنایی با روزنامه نگاران و دست اندرکاران رسانه‌ها در داخل و خارج از کشور برای انتقال اخبار مبارزه‌های کارگران و با کمک آن‌ها ترتیب دادن برنامه‌هایی برای انتقال اخبار مبارزات و افزایش آگاهی کارگران از مبارزه‌های کارگری در ایران و سایر کشورها

۳- آشنا کردن کارگران با کارآمدی تشکل‌های مستقل کارگری و لزوم تشکیل آن‌ها، مرور کردن اساسنامه اتحادیه‌های مستقل کارگری در ایران و سایر نقاط جهان و یافتن راه حل‌های تشکیل اتحادیه‌های مستقل به صورت رسمی یا غیر رسمی، علنی یا مخفی اما متحد برای احقاق حقوق کارگران .

۴- برقراری رابطه با تشکل‌های حکومتی کارگری، به منظور ایجاد رخنه در آن‌ها و امکان نفوذ عناصر مستقل برای استفاده از امکانات آن‌ها برای احیای حقوق واقعی کارگران و در صورت عدم امکان نفوذ در این قبیل تشکل‌ها، افشا کردن چهره فعالان این تشکل‌ها در صورتی که به ابزارهای سرکوب حکومت تبدیل شده‌اند. این حرف در ایران در مورد تشکیلات شوراهای اسلامی کار و خانه کارگر صادق است .

۵- شناسایی قوانین کار کشور و استفاده از ظرفیت شوراهای حل اختلاف و دادگاه‌های کارگری و محلی، همزمان با پافشاری بر لزوم تصویب قوانین مترقی و کارآمد برای احقاق حقوق کارگران، مسائلی مانند بهبود شرایط کار، دستمزد و غیره که حتی رژیم‌های سرکوبگر نیز باید به آن توجه داشته باشند .

۶- مرور تاکتیک‌های مبارزاتی که جنبش کارگری در سراسر جهان برای احقاق حقوق کارگران به کار گرفته است. تاکتیک‌هایی چون امضای نامه‌های جمعی، تجمع‌های اعتراضی، تحصن در محوطه کارخانه به خصوص در صورت امکان همراه با خانواده که امکان سرکوب از سوی حکومت را کاهش می‌دهد، پایین آوردن سرعت تولید بدون نقض ظاهری قوانین، کم‌کاری و جلوگیری از خروج محصول نهایی با کاهش تولید در گلوگاه‌ها که به اعتصاب ایتالیایی مشهور است، اعتصاب سفید یا استفاده از ظرفیت قانونی برای ساعات استراحت یا غذا خوری و دستشویی و بیماری و غیره برای توقف کار بدون نقض قوانین حکومتی یا مقررات محل کار به منظور پایین آوردن راندمان کار و نهایتاً نیز اعتصاب رسمی و همه جانبه که در این مسیر هم باید کوشید تا خطرات این کار را به حداقل رساند. چند نکته در اجرای این تاکتیک‌ها یا ده‌ها کار دیگری که با ابتکار کارگران می‌تواند به اجرا درآید، باید مد نظر قرار داد:

الف - اتحاد رمز پیروزی جنبش کارگری است. هرچه تعداد شرکت کنندگان در یک آکسیون بیشتر و مخالفان انجام آن کمتر باشد، شانس موفقیت در کار بیشتر است .

ب - اطلاع رسانی درست از یک آکسیون، تداوم آن و امکان گسترش به سایر بخش‌های اقتصادی را افزایش می‌دهد .

ج - برنامه ریزی و تدارک و پیش بینی کافی برای برخوردهای احتمالی حکومت، تشکیل صندوق‌های پس انداز برای کارگرانی که مورد برخورد و اخراج قرار می‌گیرند، پیش بینی کمک به خانواده‌های آنان، تدارک وکیل و ابزارهای قانونی و روش‌هایی از این دست، می‌تواند به بالا بردن ظرفیت تداوم مبارزه کارگری کمک نماید .

د - ارتباط با سازمان‌های بین المللی کارگری و فدراسیون‌های جهانی کارگری به منظور جلب پشتیبانی آنان و استفاده از ظرفیت‌های این سازمان‌ها برای ایجاد فشار روی دستگاه‌های امنیتی و سرکوبگر.

سوال:

به نظر شما چه موارد دیگری در محیطی مثل ایران می‌تواند در مبارزه کارگران برای احقاق حقوق خود توصیه شود.

در ادامه بحث، ضمن مروری مختصر بر تاریخ جنبش کارگری در ایران به بررسی چند سازمان بین المللی که می‌توانند به جنبش کارگری ایران کمک نمایند، می‌پردازیم و سپس به رابطه متقابل مبارزه برای حقوق بشر و حقوق کارگر توجه می‌کنیم. در جلسه آینده با بررسی چند جنبش موفق و پیروز کارگری در دیگر کشورها، این درس را به پایان خواهیم برد .

نگاهی به جنبش کارگری ایران

جنبش کارگری ایران در دوران مشروطیت توسط کارگرانی که از باکو و عشق آباد به وطن بازگشته بودند، آغاز شد. این کارگران با مفهوم سوسیال-دموکراسی آشنایی داشته و اثر عمیقی بر جنبش کارگری در ایران گذاشتند. نخستین اتحادیه کارگری در چاپخانه‌ای کوچک در تهران در سال ۱۲۸۴ تشکیل شد که شعار آن «مزد عادلانه» و هشت ساعت کار در روز و زمین برای دهقانان بود. سوسیال دموکرات‌ها در تبریز نیز بسیار فعال بودند. در مهرماه ۱۲۸۷ بیش از ۱۵۰ نفر از کارگران سه دباغ خانه دست به اعتصاب زدند. آن‌ها نمایندگانی برای مذاکره با کارفرمایان انتخاب کرده و خواستار ۱/۵ شاهی افزایش دستمزد شدند. آن‌ها همچنین درخواست کردند تا استخدام و اخراج با مشورت نمایندگانشان صورت گرفته و شرایط کار بهبود پیدا کند. از جمله خواسته‌های دیگر آن‌ها پرداخت نیمی از دستمزد در هنگام مرضی، کاهش ساعات کار اضافی، افزایش دستمزد اضافه کار به میزان دوبرابر دستمزد معمولی، پرداخت دستمزد آن‌ها در زمان اعتصاب و نیز بازگشت کارگران اخراجی به کار بود. کارفرمایان با شرایط آن‌ها موافقت کردند. جنبش‌های کارگری در دوران استبداد صغیر به شدت سرکوب شدند، ولی درست در زمانی که همه تصور می‌کردند که جنبش کارگری مرده است، بار دیگر این جنبش سر برافراشت و با تمام نیرو به پیش رفت. در سال ۱۳۰۰ تعداد اتحادیه‌های کارگری در تهران به ۱۵ و در طول چهار سال تعداد اعضای اتحادیه‌های کارگری به ۳۰ هزار نفر رسید. چندین اعتصاب بین سال‌های ۱۳۰۰-۱۳۰۴ به وقوع پیوست که اعتصاب ۱۴ روزه چاپخانه‌ها و اعتصاب در شرکت نفت آبادان از جمله آن‌ها بود. نهایتاً اعتصاب‌ها با پیروزی خاتمه یافت. در زمان دولت وثوق الدوله، هشت ساعت کار روزانه، آزادی فعالیت‌های سندیکایی و تعیین روز اول ماه می به عنوان روز کارگر به تصویب رسید. یکی از مهم‌ترین وقایع این دوره، پیوستن ایران به سازمان بین‌المللی کار و اتحادیه بین‌المللی کارگران بود.

سال‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۲۶، سال‌های شکوفایی جنبش‌های کارگری در ایران بود. در این سال‌ها شورای مرکزی اتحادیه کارگران ایران تشکیل شد، بیش از سیصد هزار کارگر به آن پیوستند و به صورت بزرگ‌ترین تشکل کارگری خاورمیانه درآمد.

پس از شکست فرقه دمکرات آذربایجان و واقعه ترور شاه، شورای مرکزی اتحادیه کارگران هم غیرقانونی اعلام شد. با همه این‌ها نقش این اتحادیه را در ملی کردن صنعت نفت نمی‌توان نادیده گرفت.

کارگران در انقلاب اسلامی نیز نقش تعیین‌کننده‌ای داشتند. اعتصابات کارگری به خصوص در شرکت نفت به اوج خود رسید و از عوامل مهم پیروزی انقلاب محسوب شد.

پس از انقلاب، تشکل‌های کارگری به هم پیوسته و خانه کارگر را تشکیل دادند اما این تشکل به تدریج در انحصار حکومت قرار گرفت. همراه با این تشکل سراسری، در شهرهای بزرگ کشور نیز انجمن همبستگی کارگران ایجاد شد و علیه قانون کار پیشنهادی جمهوری اسلامی دست به مبارزه زد. در شرایط ویژه بعد از جنگ، بار دیگر اتحادیه‌ها مورد حمله رژیم قرار گرفتند و در سه دهه گذشته، شوراهای اسلامی کار که دست‌نشانده حکومت هستند، جای اتحادیه‌های مستقل کارگری را گرفتند.

آشنایی با نقش چند سازمان بین المللی برای پشتیبانی از جنبش کارگری در ایران

در عصر جهانی شدن و با توسعه شرکت‌هایی که در سراسر دنیا به تولید و توزیع کالا اشتغال دارند، لزوم توسعه سازمان‌های کارگری بین المللی و آشنا کردن کارگران با حقوقشان به خصوص در برابر کارفرمایان بین المللی بیش از پیش احساس می‌شد. غیر از سازمان بین المللی کار که نقشی سه جانبه دارد و دولت‌ها و کارفرمایان و کارگران را در کنار یکدیگر قرار می‌دهد، سازمان‌های بین المللی دیگری هم تشکیل شده‌اند که به احقاق حقوق کارگران به خصوص در برابر شرکت‌های چند ملیتی می‌پردازند و به دلیل نقش بین المللی که دارند، می‌توانند برای جنبش کارگری ایران مورد استفاده قرار بگیرند.

سازمان بین المللی حقوق کارگر و نقش آن در چین

<http://www.laborrights.org>

مطلب زیر برگرفته از سایت سازمان بین المللی حقوق کارگر است و مطالعه آن نشان می‌دهد که چگونه این سازمان توانست در چین به بهبود شرایط کار برای کارگران کمک نماید.

<http://www.laborrights.org/countries/china>

تولید ناخالص ملی چین از سال ۱۹۸۷ یعنی سال آغاز اصلاحات اقتصادی تاکنون ده برابر شده است و در نتیجه میزان فقر پایین آمده و چین به صف مقدم کشورهای صنعتی پیوسته است. اثر این تغییرات بر زندگی کارگران چینی بسیار زیاد بوده و هم فرصت و هم چالش آفریده است .

این رشد بی‌سابقه، سبب جذب تعداد بسیاری از روستاییان به کارخانه‌ها، مشاغل خدماتی و ساختمانی شده است. بنا بر اطلاعات مرکز ملی آمار چین تعداد این کارگران مهاجر در سال ۲۰۰۶، ۱۳۱ میلیون نفر، یعنی بیشتر از جمعیت اکثر کشورهای اروپایی و کمی کمتر از نیمی از جمعیت ایالات متحده آمریکا بوده است. کارگران شرکت‌های دولتی مشاهده می‌کنند که شغل و مزایای آن‌ها زیر فشار قرار گرفته است. اعتراض کارگران افزایش یافته و به همان میزان کوشش‌ها برای حراست از حقوق کارگر از طریق حکمیت و دادگاه‌ها نیز زیاد شده است .

دولت چین در کوششی برای متوازن کردن روابط صنعتی در سال ۲۰۰۸، قوانینی را برای سهولت دسترسی کارگران به مراجع قانونی تصویب کرد. در اول ژانویه ۲۰۰۸، عقد قرارداد جدید برای کارگران اجباری شد و در عین حال قوانین موجود درباره ساعت کار، مزایای اجتماعی و چانه زنی جمعی نیز به تصویب رسید .

قانون مربوط به بهبود امور استخدامی در همان زمان به اجرا گذاشته شد. این قانون، مقررات علیه تبعیض مصوب سال ۱۹۹۴ را جامع‌تر کرد و برای نخستین بار به کارگران مهاجر این حق را داد که در صورت تبعیض علیه آن‌ها در رابطه با وضعیت اقامتشان، بتوانند اقدام قانونی به عمل بیاورند و سرانجام در می‌۲۰۰۸ قانون میانجیگری و حکمیت برای کارگران به اجرا گذاشته شد که طی آن میانجیگری و حکمیت را در صورت اختلاف بین کارگر و کارفرما سریع‌تر و ساده‌تر کرد. فروم بین المللی حقوق کار از سال ۲۰۰۳ با همکاری در چین در زمینه آموزش نیروهای متخصص در زمینه قوانین کار، همکاری نموده است. این نیروها مهارت‌های

لازم را می‌آموزند تا بتوانند به نحو بهتری برای کارگران حکمیت نموده و آن‌ها را در دادگاه‌ها نمایندگی کنند. آن‌ها مجموعاً ۳۵۰ قاضی، حکم، وکیل و کارمند مراکز دولتی مساعدت‌های قانونی و اتحادیه‌های کارگری چین را آموزش داده‌اند .

اغلب شرکت کنندگان در کلاس‌های این سازمان برای نخستین بار بود که با مسائل مربوط به حقوق کارگر آشنا می‌شدند. دانشجویان رشته حقوق، منبع اصلی تامین همکاران سازمان می‌باشند. علاوه بر آن، این سازمان با شاخه‌های مختلف اتحادیه‌های کارگری در ایالت‌های مختلف و نیز مرکز مساعدت‌های حقوقی وزارت دادگستری چین نیز همکاری می‌کند .

سازمان بین المللی حقوق کارگر همچنین کلاس‌هایی برای بالا بردن میزان آگاهی کارگران چینی از حقوق خود برگزار می‌کند. این کلاس‌ها در محل‌های مختلف برگزار شده و شامل آموزش بهداشت و ایمنی و مهارت‌های شغلی می‌شود. بسیاری از این کارگران این آموزش‌ها را هم اکنون در زندگی روزمره خود به کار می‌گیرند. آن‌ها از مجاری قانونی برای حل اختلافات خود و نیز اخذ غرامت ناشی از آسیب دیدگی و یا دستمزدهای پرداخت نشده استفاده می‌کنند .

تشکل عدالت کارگری

<http://www.fairlabor.org>

حراست از حقوق کارگران در سطح جهانی

از قهوه گرفته تا وسایل الکترونیکی، لباس و کفش، بسیاری از محصولات که ما از آن‌ها در زندگی روزانه استفاده می‌کنیم، توسط مردان و زنان کارگر در کارخانه‌ها و یا مزارع در اطراف دنیا تولید می‌شوند، ولی باید توجه داشت که بسیاری از آن‌ها در شرایط وحشتناکی کار می‌کنند. رویکرد چند جانبه تشکل عدالت کارگری برای بهبود زندگی کارگران بر این اصل استوار است که محصولاتی که می‌خریم نباید به بهای از دست رفتن حقوق کارگران باشد. تشکل عدالت کارگری بر این باور است که تمام محصولات باید عادلانه و در شرایطی انسانی تولید شوند. به این منظور این تشکل سه نهاد کلیدی شامل دانشگاه‌ها، سازمان‌های جامعه مدنی و شرکت‌ها را گرد هم آورده تا بتواند راه حلی پایدار برای مسائل کارگری پیدا کند. از سال ۱۹۹۹ تشکل عدالت کارگری با شیوه‌های زیر به بهبود زندگی کارگران کمک کرده است :

*شرکت‌های عضو برای اجرای مقررات این تشکل درباره نحوه تولید شرکت باید پاسخگو باشند .

*فضایی برای سازمان‌های جامعه مدنی ایجاد کند تا بتوانند با شرکت‌ها و یا سایر سرمایه گزاران راه حلی مطمئن برای مشکلات کارگری بیابند .

تشکل عدالت کارگری حاصل کوشش مشترک دانشگاه‌ها، سازمان‌های جامعه مدنی و شرکت‌هایی است که خود را وقف حراست از حقوق کارگران در جهان نموده‌اند .

این تشکل سازمانی بین المللی است که دفتر مرکزی آن در واشنگتن است و دفاتری در چین، سوئیس و ترکیه نیز دارد. تشکل عدالت کارگری از شرکتها می‌خواهد که داوطلبانه متعهد شوند که استانداردهای کارگری بین المللی را به رسمیت شناخته و آن را در تولید محصولات خود رعایت کنند .

این تشکل پیشنهاد می‌کند که :

* رویکردی مبتنی بر همکاری بین سازمان‌های جامعه مدنی، دانشگاه‌ها و شرکتها برای پیدا کردن راه‌های موثر برای مسائل کارگری اتخاذ شود .

* اتخاذ استراتژی‌هایی که به شرکتها کمک کند تا میزان سازگاری خود با دستورالعمل‌های تشکل را بالا ببرند .

* شفافیت و استقلال شرکتها باید مورد ارزیابی قرار گرفته و نتیجه آن آنلاین منتشر گردد .

* سازوکارهایی که تخلفات بسیار جدی را گزارش کند .

بررسی چند مورد از عملکرد تشکل عدالت کارگری :

<http://www.fairlabor.org/impact>

تضمین پرداخت غرامت عادلانه و ایمنی کارگر در مکزیک :

همکاری با کارخانه‌ها در مکزیک برای حمایت از حق درمان و ایمنی کارگران و یافتن راه حلی برای پرداخت دستمزد و مزایای معوقه

حمایت از آزادی تشکل‌ها برای کارگران در تایلند :

شرکت «اکشونت» با توجه به راهکار تشکل عدالت کارگری، با تولید کننده‌ها برای تامین حق کارگران برای ایجاد تشکل در تایلند همکاری می‌کند .

السالوادور :

شرکت «وی. اف. آر» با توجه به راهکار تشکل عدالت کارگری، از پیمانکار خود در خواست کرد که اضافه کاری‌های معوق را بپردازد .

تاکید بر آزادی تشکل‌ها و حمایت از کارگران خارجی در ویتنام :

«آدیداس و نایکی»، از تامین کننده پوشاک خود در ویتنام خواستند که از کار اجباری جلوگیری به عمل آورده و به آزادی تشکل‌ها احترام بگذارد و بهداشت و ایمنی ۲۲۷۵ نفر کارگر خود را تامین کند .

جلوگیری از تبعیض علیه زنان حامله در بنگلادش :

آدیداس با پیمانکار خود در بنگلادش همکاری می‌کند تا تبعیض علیه زنان حامله را از بین ببرد.

سوال: سه نهادی که تشکل عدالت کارگری برای همکاری انتخاب نموده است عبارتند از:

الف- دانشگاه ها، دولت ها، سازمان های مدنی

ب- اتحادیه های کارگری، دولت ها، شرکت ها

ج- دانشگاه ها، اتحادیه های کارگری، سازمان های مدنی

د- دانشگاه ها، سازمان های مدنی، شرکت ها

اتحاد بین المللی برای حمایت از کارگران در ایران:

<http://www.etehadbinalmelali.com>

اتحادیه بین المللی برای حمایت از کارگران در ایران با حمایت همه جانبه کارگران و به خصوص جنبش کارگری کانادا تشکیل شد. هدف آن همکاری در سازماندهی کمپینی برای همبستگی و حمایت از حقوق کارگران ایرانی و مبارزه آنها بود .

اهداف چه بود؟

عدم وجود سازمان‌های مستقل کارگری و حق اعتصاب، موانع بزرگی در راه کارگران ایرانی برای مبارزه و درک آنها از حقوق و خواسته‌های خود به وجود آورده است. کارگران ایرانی نیاز به حمایت بین المللی و سازمان‌های جهانی برای مبارزات خود دارند .

اتحادیه بین المللی برای حمایت از کارگران ایرانی با اهداف زیر تشکیل شد :

*حمایت از مبارزه کارگران برای شرایط کار و استانداردهای زندگی بهتر .

*حمایت از خواسته‌های جنبش کارگری در ایران از جمله حق سازمان دهی، سازمان‌های آزاد و مستقل کارگری و حق اعتصاب .

*کوشش برای پایان دادن قطعی به سرکوب سیستماتیک، تعقیب و زندانی کردن و شکنجه و ترور و اعدام فعالین کارگری و مخالفین سیاسی در ایران .

*تلاش برای اجرا و تحقق حقوق بشر و حقوق کارگر و آزادی‌های شناخته شده بین المللی برای همه ایرانیان .

حقوق بشر و حقوق کارگر

درخصوص ارتباط حقوق بشر و حقوق کارگر قبلا صحبت کرده‌ایم. مبارزه برای این هر دو تفکیک ناپذیر است. برای درک بهتر این مفهوم و نحوه مبارزه برای آن به سراغ نوشته‌ای از جین شارپ می‌رویم که به حقوق بشر با رویکردی ساختاری در مبارزه نگاه می‌کند و به بررسی چند مورد در این خصوص می‌پردازد .

رویکردی ساختاری به حقوق بشر: جین شارپ

<http://www.aeinstein.org/>

کارهای بنیادی برای دفاع و تعالی حقوق بشر، توسط سازمان‌هایی شایسته و افراد مختلف در سراسر جهان انجام شده است. این سازمان‌ها روش‌های مختلفی را به کار می‌گیرند تا تعرضات حقوق بشری را افشا نموده و رژیم‌های سرکوبگر را زیر فشار بگذارند و همچنین نهادهایی به وجود بیاورند که تمرکز آن‌ها بر استانداردهای جدید و مورد قبول درباره حقوق بشر بوده و با فرموله کردن و پذیرش کنوانسیون‌های مختلف، سبب اعتلای حقوق بشر شوند. با توجه به اینکه نیروهای طرفدار حقوق بشر نسبتاً ضعیف‌تر هستند، کار درست و عاقلانه این است که بر هدف‌های محدود و قابل دست‌یابی تمرکز شود .

نباید با پیگیری اهداف بزرگ دستگاه سرکوب حکومت را خشمگین کرد و رسیدن به اهداف کوچک‌تر و قابل دسترس را به مخاطره انداخت. اینگونه پیروزی‌های کوچک، رنج بردن‌های آنی را تسکین می‌بخشد و امید آن می‌رود که مجموعاً به شناسایی بیشتر حقوق بشر در آینده کمک کند. این روش دستاوردهای زیادی داشته است و اینگونه کوشش‌ها باید توسط سازمان‌های حقوق بشری که خود را وقف این رویکرد کرده‌اند، ادامه یابد .

نمی‌توان منکر شد که نقض گسترده حقوق بشر در مناطق مختلف دنیا جریان دارد .

حتی رژیم‌هایی که در مورد مسائل و یا اشخاص به خصوصی به دلایلی کوتاه آمده‌اند، اغلب اوقات به اقدام‌های سرکوبگرانه و نقض حقوق بشر به شیوه‌های دیگر ادامه می‌دهند. بعضی از کشورها که رکورد قابل قبولی در زمینه رعایت حقوق بشر داشته‌اند، اکنون خود به صف ناقضان جدی حقوق بشر و آزادی‌های فردی پیوسته‌اند. در موارد دیگر، رژیم‌های کودتایی جایگزین دولت‌های قانونی شده و به دشمنی با حقوق بشر روی آورده‌اند. مواردی برعکس این هم بوده است، یعنی کشورهای اقتدارگرا کمتر اقتدارگرایی نشان داده و به طور نسبی حقوق بشر را به رسمیت شناخته‌اند .

در مواردی مانند چین، کوبا و برمه کماکان نقض حقوق بشر ادامه دارد. البته کمی سیاست‌هایشان را آرایش کرده‌اند، ولی تغییر اساسی در آن‌ها صورت نگرفته است. در کشورهایی مانند زئیر و نیجریه حقوق بشر به مبارزه برای تغییر رژیم گره خورده و تصمیم اساسی در این مورد گرفته نشده است. هنوز امکان به وجود آمدن رژیم‌های دیکتاتوری جدید با کودتای نظامی و سیاسی و یا با قبضه کردن قوه مجریه وجود دارد .

متأسفانه هنوز در موارد به خصوصی نقض حقوق بشر در کشورهای دموکراتیک نیز وجود دارد، مانند ایالات متحده در زمینه اعدام‌های گسترده محکومان، فرانسه در ماجرای «رینبو واریر»، در اسرائیل تیراندازی به جوانانی که سنگ می‌اندازند و یا پیراهن‌های به خصوصی می‌پوشند. بریتانیا در سیاست تیراندازی در ایرلند شمالی .

این واقعیت که رابطه بسیار قوی بین نقض جدی حقوق بشر و رژیم‌های دیکتاتوری وجود دارد، انکار پذیر نیست. در کشورهایی که ساختار سیاسی دموکراتیک دارند، نقض حقوق بشر محدودتر است. در کشورهایی که ساختار سیاسی دیکتاتوری دارند، نقض حقوق بشر گسترده و بسیار جدی‌تر است. به طور کلی هر چقدر رژیمی اقتدارگراتر باشد، نقض حقوق بشر جدی‌تر بوده و کمتر نسبت به فشارها و فعالیت‌ها در رابطه با حقوق بشر عکس‌العمل نشان می‌دهد. معنی این حرف آن نیست که در دموکراسی مشکلات جدی وجود ندارد، بلکه معنی آن این است که رعایت حقوق بشر در دموکراسی‌ها بسیار بیشتر از دیکتاتوری‌ها امکان دارد .

مفهوم بررسی بالا به نظر روشن می‌رسد. اگر از رسیدن دیکتاتوری‌ها به قدرت جلوگیری شود، نقض حقوق بشر کمتر اتفاق می‌افتد، حداقل نه به شدت رژیم‌های دیکتاتوری. اگر رژیم‌های دیکتاتوری موجود را بتوان به رژیمی تغییر داد که ساختاری مشابه رژیم قبلی نداشته باشند، در آن صورت حمایت از حقوق بشر در ساختاری دموکراتیک به مراتب افزایش می‌یابد .

کسانی که در حوزه حقوق بشر کار می‌کنند، دو وظیفه مهم در پیش رو دارند :

۱- طراحی و اجرای برنامه‌هایی که مانع از استقرار دیکتاتوری با استفاده از کودتا و سایر شیوه‌های جدید شوند .

۲- طراحی و اجرای برنامه‌هایی که به سرنگونی دیکتاتوری موجود کمک کند .

ما مثال‌های تاریخی داریم که نشان می‌دهد که این دو مأموریت قابل حصول می‌باشند. به عنوان مثال: شیوه عدم همکاری و مقابله، کوشش برای برقراری مجدد رژیم اقتدارگرا و یا دیکتاتوری در این کشورها را با شکست روبرو کرد :

در آلمان در سال ۱۹۲۰ علیه «کاپ پوتش»، در ۱۹۶۱ در فرانسه علیه ژنرال‌های کودتای الجزایر، در ۱۹۹۱ در اتحاد شوروی کودتای تندروها در زمان گورباچف. رژیم‌های دیکتاتوری زیادی نیز در اثر شورش و اعمال «قدرت مردم» سرنگون شدند. بخشی از این سرنگونی‌ها ناشی از ضعفی بود که این دیکتاتوری‌ها به ارث برده بودند. سه نمونه از این نوع دیکتاتوری‌ها را می‌توان نام برد: رژیم‌های کمونیستی در لهستان، آلمان شرقی و چکسلواکی. البته باید توجه داشت که همه شورش‌های توده‌ای به سرنگونی دیکتاتوری منجر نمی‌شوند، مانند شورش ۱۹۹۸ در برمه .

رژیم اقتدارگرای آرژانتین که مسئول نقض عمده حقوق بشر بود نیز تغییر کرد. در این موارد باید توجه داشت که کاهش نقض حقوق بشر نتیجه مستقیم تغییر رژیم‌ها بود و نه فعالیت فعالان حقوق بشر. مواردی هم بوده است که حوادث سیاسی غیر منتظره، کودتا و یا شورش غیرمترقبه علیه دیکتاتوری‌های مستقر، منجر به سرنگونی رژیم‌ها شده است. البته در این موارد، برنامه ریزی مشخص و آمادگی قبلی وجود نداشته است .

برنامه‌ریزی و تحلیل استراتژیک و آماده‌سازی و آموزش، می‌تواند شانس موفقیت اینگونه اقدام‌ها را برای جلوگیری از ایجاد دیکتاتوری و یا سرنگونی آن افزایش دهد. اتخاذ سیاست‌های یاد شده برای تشویق توده مردم به عدم همکاری با غاصبان قدرت،

می‌تواند مانع استقرار دیکتاتوری شده و دستاوردهای گسترده‌ای داشته باشد. بنابراین اگر مانع ایجاد دیکتاتوری جدید شویم، آن‌ها دیگر قادر به نقض حقوق بشر نخواهند بود و اگر دیکتاتوری موجود را بتوان سرنگون کرد، شانس ایجاد حکومتی دموکراتیک که به حقوق بشر احترام بگذارد، افزایش خواهد یافت. در اینجا یک نکته احتیاطی را باید متذکر شد، به اجرا گذاشتن این دستورالعمل‌ها رایگان نخواهد بود، در حقیقت مبارزه برای استقرار رژیم دموکراتیک که به حقوق بشر احترام بگذارد، ممکن است باعث تشدید سرکوب فعالان شود. باید این مسئله را پیش بینی نموده و برای آن همزمان با آنکه سازمان‌های حقوق بشری کار خود را برای جلوگیری از نقض حقوق بشر و کمک به افراد در خطر ادامه می‌دهند، برنامه ریزی کرد. طرفداران حقوق بشر باید به طراحی کنش‌هایی براساس رویکردی ساختاری به مسئله حقوق بشر بپردازند .

خلاصه آنکه: برای پایان دادن به نقض حقوق بشر، مانع از به قدرت رسیدن ناقضان آن شوید. ظرفیت مردم تحت ستم را برای آزادی و دفاع از آزادی‌های فردی خود افزایش دهید .

سوال: رژیم‌های دیکتاتوری در کدام یک از کشورهای زیر با روش بی‌خسونت سرنگون شدند؟

الف- لهستان

ب- آلمان شرقی

ج- چکسلواکی

د- هر سه کشور

مفاهیم کلیدی در این درس :

راهکارهای مبارزاتی، استفاده از آکسیون‌های مبارزاتی در شرایط خفقان، استفاده از قوانین محلی، حکمیت، تشکل عدالت کارگری، سازمان بین‌المللی حقوق کارگر، اتحاد بین‌المللی برای حمایت از کارگران ایران، رابطه حقوق بشر و حقوق کارگر در مبارزات بی‌خسونت.

منابع:

-۱

<http://www.workers-iran.org/index.php?lang=en>

-۲

<http://www.laborrights.org/creating-a-sweatfree-world/rule-of-law/china-program>

-۳

<http://www.nonviolent-conflict.org>

اختصاص - این مطلب به پروژه توانا مربوط به سازمان E-Collaborative for Civic Education اختصاص دارد و استفاده از آن می بایست با ذکر نام سازمان تهیه کننده انجام شود.

غیر تجاری - این مطلب برای استفاده های غیر تجاری می باشد و برای هیچ گونه منفعتی بهره برداری نخواهد شد.

اشتراک - اگر می خواهید هر گونه تغییری در مطلب وارد کنید، شما می توانید حاصل کار را تنها تحت مجوز

E-Collaborative for Civic Education منتشر کنید و برای ایجاد بدنه اصلی اطلاعات، این تغییرات را باید با

E-Collaborative for Civic Education به اشتراک گذارید.